

ефективність в умовах різного фінансового стану агроформувань: [монографія] / За ред. проф. Г. Є. Мазнева. – Харків : Вид-во «Майдан». – 592 с.

4. Artemenko O., Izdebski W., Skudlarski J., Zając S., Zaika S. (2013). Wyposażenie rolnictwa Polski i Ukrainy w środki mechanizacji do produkcji roślinnej. Motrol. Commission of motorization and energetics in agriculture an international journal on operation of farm and agri-food industry machinery. Lublin – Rzeszow. Vol. 15, No 1. - P. 3-6.

5. Suleimenova N. (2016). Innovative technology in the field of environmental safety today / Suleimenova N., Filipova M., Zharaspayeva S., Kuandykova E. // International Multidisciplinary Scientific GeoConference-SGEM (SGEM). № 2. - P. 501-507.

UDK 633.14:631.5

UPRAWA I GŁOWNY CECHY HODOWLI ŻYTA OZIMEGO

Kacprzak Karolina, Gosiewska Ewelina, studia drugiego stopnia,
kierunek «Rolnictwo», *e-mail: kajka2@onet.eu*

Międzynarodowa Akademia Nauk Stosowanych w Łomży, Polska

Vilchynska Liudmyla, dr. inz. kandydat nauk rolniczych,

Instytucja szkolnictwa wyższego „Państwowy Uniwersytet Podolski”, *Ukraina*

e-mail: vichynska.l.a@gmail.com

Ziarno żyta wykorzystywane w Polsce jest wielokierunkowo. Według szacunków, połowa corocznych zbiorów przeznaczana jest na cele paszowe, jak również zielonki, czy w postaci otrąb żytnich. Ziarno żyta jest też wykorzystywane w przemyśle zbożowo-młynarskim jako surowiec do produkcji mąki, z której wytwarza się różnego rodzaju pieczywo. Posiada również swój udział w przemyśle gorzelniczym (ziarno wykorzystuje się do produkcji alkoholu). Żyto jest zbożem o najniższych wymaganiach glebowych i siedliskowych ze wszystkich gatunków zboż. Powierzchnia uprawy tej rośliny w Polsce wynosi 950 tys. ha.

Wstępne wyniki plonowania odmian żyta ozimego w Porejestrowym Doświadczalnictwie Odmianowym ze zbioru 2022 są dobre. Pomimo długotrwałej suszy żyto ozime plonowało najlepiej z ostatnich 3 lat. Plon wzorca na przeciętnym poziomie agrotechniki wyniósł 76,7 dt/ha, a na wysokim 84,6 dt/ha. Rok wcześniej było to odpowiednio 67,6 i 76,8 dt/ha, a dwa lata temu 70,8 i 81,8 dt/ha [1].

W porównaniu do dwóch wcześniejszych sezonów plon wzorca w 2022 r. na poziomie a_1 wzrósł odpowiednio o 9,1 i 5,9 dt/ha, a na poziomie a_2 o 7,8 i 2,8 dt/ha. Różnica plonowania wzorca pomiędzy poziomami w tym roku wyniosła 7,9 dt/ha.

W całym zestawieniu na obu poziomach agrotechniki najwyżej plonowały nowe odmiany mieszańcowe – KWS Inspirator i KWS Gilmore. Tuż za nimi uplasowała się ubiegłoroczna czołówka – KWS Igor, KWS Tayo, KWS Rotor, KWS Pulsor i KWS Jethro. Najsłabsze odmiany w grupie mieszańcowej na poziomie

a_1 traciły do lidera 9,2 dt/ha, a na poziomie a_2 10,2 dt/ha. Jednak w odniesieniu do lidera odmian populacyjnych plonowały wyżej odpowiednio o 18,5 i 17,9 dt/ha.

Typy użytkowe żyta ozimego w Krajowym Rejestrze (KR):

- populacyjne;
- mieszańcowe;
- składniki odmian mieszańcowych;
- populacyjne na zielonkę.

W 2022 roku do KR żyta ozimego wpisano 8 nowych odmian: dwie populacyjne (Dańkowskie Alvaro, Dańkowskie Kalcyt) oraz sześć mieszańcowych (Gulden, KWS Gilmor, KWS Identor, KWS Inspirator, KWS Novor, KWS Pulsor), a także czternaście odmian, które są składnikami odmian mieszańcowych.

Z rejestru nie skreślono żadnej odmiany, natomiast w 2021 roku dwie populacyjne (Agrikolo, Rostockie) oraz trzy mieszańcowe (KWS Binntto, KWS Skylor, Stach), a także trzy składniki odmian mieszańcowych. Z końcem 2021 roku wygasł również okres wpisu w KR populacyjnej odmiany Bosmo.

Po powyższych zmianach KR liczy aktualnie 82 odmiany żyta ozimego, z których: 53 przeznaczonych jest do uprawy głównie na ziarno (24 odmiany populacyjne, 29 odmian mieszańcowych) oraz 28 składników odmian mieszańcowych. W KR znajduje się także jedna odmiana przeznaczona do uprawy na cele zielonkowe – Pastar.

Obecnie w doświadczeniach rejestrowych badane są kolejne trzy odmiany z przeznaczeniem do uprawy na zieloną masę.

Nowe cechy:

- Reakcja na Al^{+++} ;
- Tolerancja na zakwaszenie gleby;
- Lepkość maksymalna kleiku;
- Odporność na:
 - pleśń śniegową,
 - choroby podstawy źdźbła,
 - rdzę brunatną i rdzę źdźbłową,
 - mączniaka prawdziwego,
 - rynchosporiozę,
 - septoriozy liści,
 - wyleganie,
 - porastanie ziarna w kłosach.

Sukcesem hodowców żyta jest wytworzenie form mieszańcowych, plonujących wyżej w porównaniu do odmian populacyjnych. Do najlepszych pod tym względem należą KWS Tayo, KWS Gilmor i KWS Novor. Najlepiej plonująca spośród nich odmiana KWS Tayo uzyskała plon na poziomie 132% wzorca, czyli o 28% powyżej najplenniejszej odmiany populacyjnej Dańkowskie Kanter (104% wzorca) oraz o 40% od najgorzej ocenianej populacyjnej odmiany Stanko (92% wzorca).

Alternatywnym kierunkiem zagospodarowania żyta ozimego jest produkcja biomasy na cele energetyczne [3].

Właściwy dobor odmian lub mieszańców żyta ozimego, jego dostosowanie do warunków uprawy przyczynia się do wzrosty powierzchni zasiewów w strukturze klina zbożowego Polski.

Literatura

1. Wyniki porejestrowych doświadczeń odmianowych zbóż, rzepaku, kukurydzy, ziemniaków oraz roślin bobowatych grubonasiennych i soi. Krzyżewo, styczeń 2022. S. 31–37.
2. Wicki L. 2017. Postęp w plonowaniu odmian pszenicy ozimej i żyta w doświadczeniach odmianowych w Polsce. Roczniki Naukowe 19 (4): 224–230.
3. Zalecenia Ochrony Roślin Rolniczych 2020. Tom 2. Zboża ozime.(P. Strażyński, red.), IOR–PIB w Poznaniu, 547 s.

УДК 633.16 «321»: 631.81: 631.559

ЗАЛЕЖНІСТЬ УРОЖАЙНОСТІ ЗЕРНА ЯЧМЕНЮ ЯРОГО ВІД ВПЛИВУ МІНЕРАЛЬНОГО ЖИВЛЕННЯ

Климишена Р.І., кандидат с.-г. наук, доцент

e-mail: rita24@i.ua

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський

Вступ. Важливим показником економічного характеру за результатом впливу різних факторів, як біотичних, так і не біотичних є рівень урожайності зерна ячменю [1]. Під час росту і розвитку рослин ячменю важливе значення мають сприятливі умови забезпечення їх вологою, теплом, мінеральним живленням. Ці фактори здійснюють вагомий вплив на реалізацію біологічного потенціалу структури урожайності [2, 3].

Підвищення урожайності зерна ячменю для України залишається актуальним питанням, і у розв'язанні цієї проблеми значна роль відводиться технологічним факторам. До важливих складових у формуванні високопродуктивних посівів сільськогосподарських культур належить рівень забезпечення мінеральним живленням рослин. Щодо ефективності внесених мінеральних добрив в управлінні урожайністю встановив у своїх дослідженнях О.С. Гораш [4]. Автор довів, що при збільшенні норм внесення мінеральних добрив рівень урожайності зерна ячменю ярого сорту Скарлет збільшувався: на контрольному варіанті він становив 4,81 т/га, на варіанті $N_{30}P_{45}K_{45}$ – 6,46 т/га; на варіанті $N_{60}P_{90}K_{90}$ – 7,72 т/га; на варіанті $N_{60}P_{120}K_{120}$ – 8,01 т/га і на варіанті $N_{90}P_{120}K_{120}$ – 8,64 т/га.

Досить важливим питанням є також вивчення впливу позакореневого підживлення рослин мікродобривами за різних фонів мінерального живлення на підвищення урожайності та якості зерна ячменю ярого. Оскільки саме такі